

ÖDEME VE ELEKTRONİK PARA KURULUŞLARI SEKTÖRÜ

Elektronik para ve ödeme kuruluşları sektöründe, Aralık 2021 itibarıyla, 30 ödeme ve 26 elektronik para kuruluşu yer alırken, Ekim 2022 itibarıyla, 30 ödeme ve 42 elektronik para kuruluşu olmak üzere 72 aktif kuruluş faaliyet göstermektedir. Görüldüğü gibi elektronik para kuruluşlarının sayısı Aralık 2021-Ekim 2022 döneminde %61,5 artış göstermiştir. 23 Ağustos 2022 tarihinde 16 elektronik para kuruluşuna birden TCMB'nin verdiği faaliyet izni Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Bu durum, elektronik para ve ödeme kuruluşları sektörüne olan yoğun ilgiyi ve sektörün geleceğine olan güveni yansıtmaktadır.

Dünya çapında nakitsiz yapılan işlem büyüklüğü, 2021 yılında %16,9 artarak 989,4 milyar adede ulaşmıştır. 2016-2021 yılları arasındaki dönemde global nakitsiz işlem büyüklüğü sürekli olarak çift haneli büyüme göstermiştir. Bunun arkasındaki neden, özellikle Covid-19 Salgını ile birlikte dijital ödeme sistemlerinin ön plana çıkması ve tüketici açısından bu ödeme sistemlerinin getirdiği kullanım kolaylığıdır. 2022 yılı için tahmini nakitsiz yapılan işlem büyüklüğü 1,2 trilyon adet olup, 2026 yılına gelindiğinde büyüklüğün 2,1 trilyon adede ulaşması beklenmektedir.

2021 yılındaki nakitsiz işlem büyüklüğünün en çok artış gösterdiği bölge %25,8 oran ile Asya-Pasifik'tir. Orta Doğu ve Afrika ülkeleri, nakitsiz işlemlerini %12,7 büyütürken, gelişmekte olan Asya'yı takip etmiştir. Türkiye'nin dahil edildiği Avrupa pazarında ise söz konusu işlem büyüklüğü Orta Doğu ve Afrika ülkelerini yakalamış ve %12,5 olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'de ön ödemeli kartların kullanımı ile yapılan yurt içi ve yurt dışı ödemelerin işlem adedi, 2021 yılında 2,5 kat artarak 506,7 milyon adede ulaşmıştır. 2021 yılındaki söz konusu artış son beş yılın en yükseğidir. 2022 yarıyılı ile 2021 yılının aynı dönemi karşılaştırıldığında, işlem adedinin %84,7 oranında artarak 376,5 milyona ulaştığı görülmektedir. Türkiye Ödeme ve Elektronik Para Kuruluşları Birliği'nin (TÖDEB) sektör verilerini açıklaması ile birlikte, sektör hakkında daha sağlıklı yorumlar yapılabilecektir.

28 Haziran 2020 tarihinde kurulmuş olan TÖDEB, Türkiye'de faaliyet gösteren ödeme ve elektronik para kuruluşlarının üyesi olduğu, tüzel kişiliğe sahip kamu kurumu kimliğinde bir meslek kuruluşudur. 25 Eylül 2020 tarihinde faaliyetlerine başlamış olan Birlik, üye temsilcilerinin aktif katılımıyla katkıda buldukları yedi komite ile faaliyet göstermektedir. Bu komiteler; "Güvenlik Komitesi", "Hukuk ve Mevzuat Komitesi", "Etik Komitesi", "Kamuoyu ile İlişkiler Komitesi", "Uyum Komitesi", "Yasa Dışı Faaliyetlerle Mücadele Komitesi" ve "Açık Bankacılık Komitesi"dir. TÖDEB'in temel amaçları; ödeme ve elektronik para kuruluşları arasında iletişim ve iş birliğini geliştirmek ve sektörün büyümesi ile gelişmesine katkı sağlamak olarak belirlenmiştir. Bu nedenledir ki, sektöre yönelik olarak, veri transfer sistemi (TVTS) kurulmuş olup, ilgili sistem 2022 yılının son çeyreğinde aktive edilerek kullanıma alınacaktır. Söz konusu sistem aracılığıyla, sektöre ilişkin büyüklük, karlılık, işlem hacmi, yatırım kapasitesi, verimlilik vb. parametrelerinin Birlik üyeleri ve kamuoyuyla paylaşılması planlanmaktadır. TÖDEB'in diğer 2022 yılı hedefleri; üyelerin şube ve temsilci bilgilerinin kamuoyuna açıklanması, temsilci başvuru formları ve sözleşmelerinde yer alacak asgari unsurların belirlenmesi, tek seferlik ödeme işlemleri ve elektronik para ihracı kapsamında verilen dekontların içeriklerinin belirlenmesi olarak sıralanabilir. Birliğin diğer amaçları ise; finansal kapsayıcılığı ve finansal okuryazarlığı artırmak ve sektörün gelişmesini sağlamak amacıyla eğitim, tanıtım ve araştırma faaliyetleri gerçekleştirmektir. Eğitim faaliyetleri öncelikle Birlik üyesi kuruluşların personeline yönelik olup, daha sonra dışarıdan katılımcılara da açılacaktır.

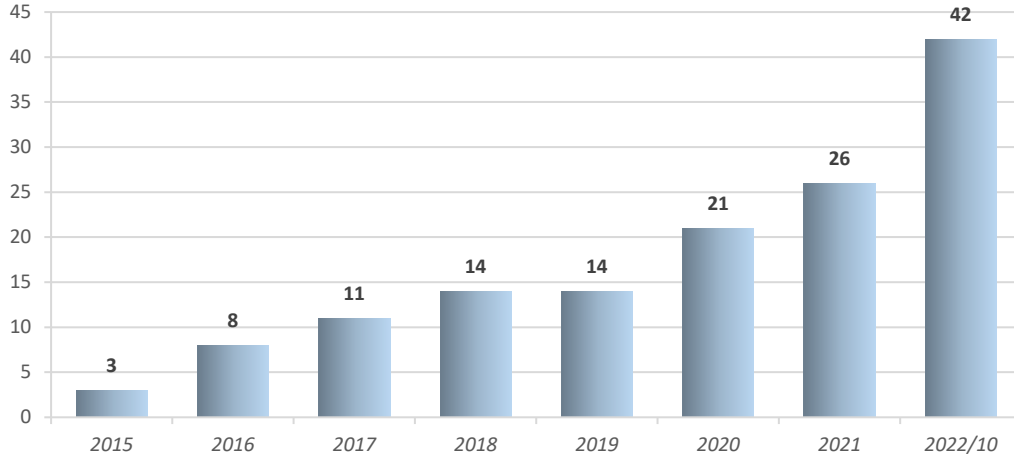
GÖSTERGELER

2021 yılında mevzuat değişikliği ve TÖDEB vasıtasıyla Birlik üyelerine para transferine konu müşteri hesapları için IBAN oluşturabilme imkânı getirilmiş ve Fonların Anlık ve Sürekli Transferi (FAST) Sistemi'ne erişimleri açılarak entegrasyonları sağlanmıştır. Bu iki uygulama ile birlikte TÖDEB'e göre sektör daha geniş kitlelere ulaşabilecek ve iş hacmi ile müşteri sayısı artacaktır. 2021 yılında gerçekleşen diğer bir konu da 'Bireysel Hakem Heyeti'nin faaliyete geçirilmesi olup, bu sayede sektör şirketleri ile müşteriler arasındaki olası ihtilafların çözümü için sağlıklı bir adım atılmıştır. TÖDEB'in 2021 yılına ilişkin faaliyet raporunda belirtildiği üzere, Türkiye'deki ödeme ve elektronik para kuruluşları, 10 milyondan fazla bireye ve 100 binden fazla işletmeye hizmet sunmaktadır. TCMB'nin faaliyet iznine tabi olan söz konusu kuruluşlar; sermaye, yönetim, personel, teknik yeterlilik, fon ve bilgi güvenliği ile gizliliğini de sağlamakla sorumludur.

Hem çok fazla sayıda bireye ve işletmeye hizmet verilmesi hem de sektöre girişlerdeki artış nedeniyle, TCMB, 22 Ocak 2022 tarihinde ödeme ve elektronik para kuruluşlarının asgari özkaynak yükümlülüğü tutarlarını, yayımladığı 31727 sayılı Tebliğ ile yükseltmiştir. Söz konusu Tebliğ'de; 1 Aralık 2021 tarihli ve 31676 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para İhracı ile Ödeme Hizmeti Sağlayıcıları Hakkında Yönetmeliğin "Asgari özkaynak yükümlülüğü ve mesleki sorumluluk sigortası" başlıklı 33'üncü maddesinin birinci fıkrası uyarınca; Yönetmeliğin 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde belirtilen ödeme hizmetini gerçekleştiren ödeme kuruluşları için 3 milyon TL, Yönetmeliğin 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının münhasıran (g) bendinde yer alan ödeme hizmetini sunanlar hariç olmak üzere diğer ödeme kuruluşları için 5 milyon TL ve elektronik para kuruluşları için 13 milyon TL olarak belirlenen asgari özkaynak yükümlülüğü tutarları, sırasıyla 5,5 milyon TL, 9 milyon TL ve 25 milyon TL olarak belirlenmiştir. Söz konusu tutarlar 1 Nisan 2022 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

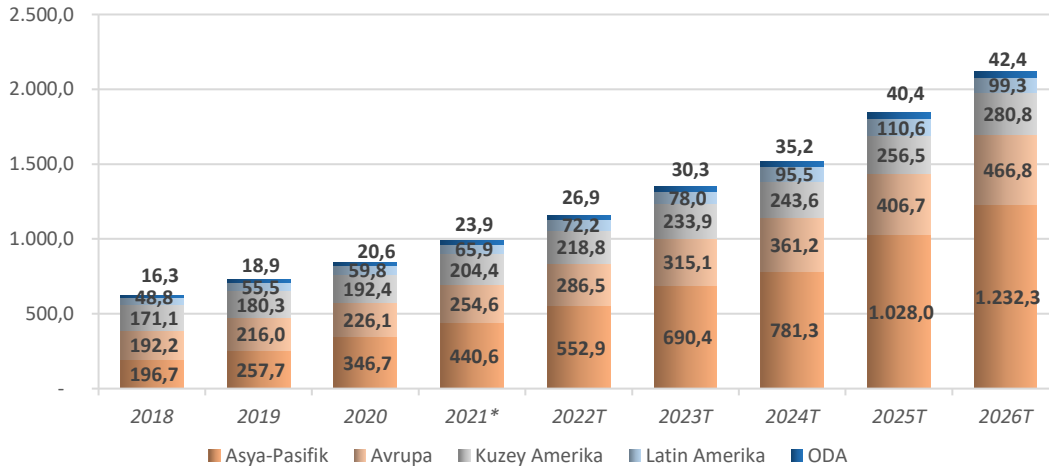
GÖSTERGELER

Şekil 1-Lisans Alan Elektronik Para Şirketlerinin Sayısı

Kaynak: BDDK, TCMB

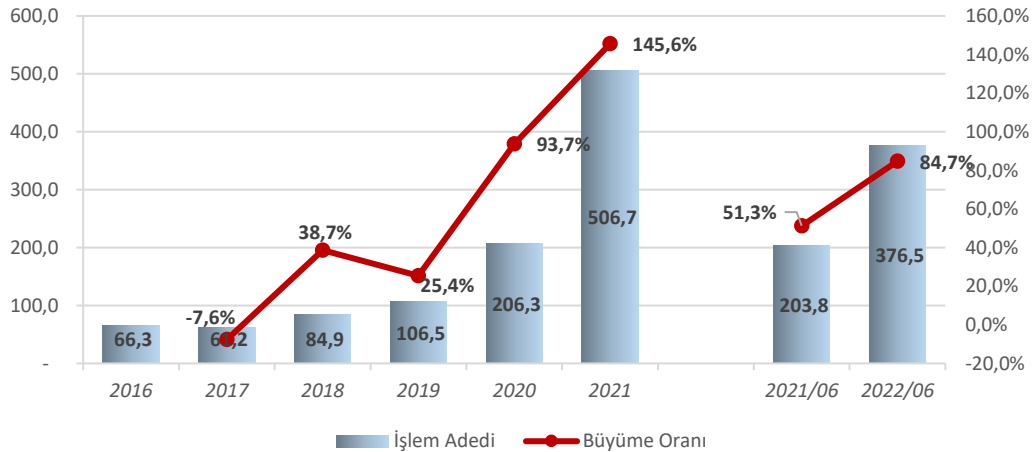
Şekil 2-Dünya Çapında Nakitsiz Yapılan İşlemlerin Adedi, Milyar Adet

ODA=Orta Doğu ve Afrika, T=Tahmini, *2021 yılı nakitsiz yapılan işlem verileri, ilgili ülkelerin merkez bankalarından alınmıştır. Veri olmaması durumunda, tahmini rakamlar kullanılmıştır.

Kaynak: Capgemini Research Institute, "World Payments Report 2022"

Şekil 3-Türkiye'de Önödeme Kartlarla Yapılan İşlem Adedi ve Büyüme Oranı

Kaynak: Bankalar arası Kart Merkezi

İstanbul Uluslararası Derecelendirme Hizmetleri A.Ş.

Esentepe Mah. Büyükdere Cad. Müselles Sok. Onur İş Merkezi No:1/2
Şişli / İSTANBUL

Tel: 0212 272 01 44

Fax: 0212 257 54 85

Sıla Mersin – Kredi Derecelendirme Uzmanı

sila@turkrating.com

Bu rapordaki bilgiler ve yorumlar, kamuya açık, güvenilir olduğuna inanılan kaynaklardan temin edilen bilgilerden derlenmiştir. Bununla beraber, bu raporda geçen bilgilerin kullanılması veya bu raporun yararlandığı kaynaklardaki hata ve eksikliklerden doğan bilgilerin kullanılması sonucunda yatırımcıların uğrayabilecekleri doğrudan ve/veya dolaylı zararlardan İstanbul Uluslararası Derecelendirme Hizmetleri A.Ş. sorumlu tutulamaz. Bu raporlar hiçbir şekilde menkul kıymetlerin alımı veya satımı konusunda tavsiye olarak yorumlanmamalıdır. Kullanan ancak kendi bilgi, inisiyatif ve değerlendirmesi ile hareket edecektir.
